

Список використаних джерел

1. Михайлова Л. І., Харченко Т. М. Особливості мотивації до праці в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*. 2016. № 5. С. 87–92.
2. Балабанюк Ж. М. Методичні підходи до оцінки ефективності управлінських рішень з руху персоналу організації. *Економіка та держава*. 2011. № 9. С. 42–45.
3. Статистичний щорічник України за 2020 рік. Державна служба статистики України, 2021. 455с.

Лариса ЧОРНОБАЙ,

кандидат економічних наук, доцент кафедри
менеджменту, публічного управління та
адміністрування,

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
Україна

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І РОЗВИТОК ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

В сучасних умовах в Україні актуалізується потреба у формуванні та розвитку соціальної відповідальності держави, бізнесу і громадянського суспільства. В умовах реформи децентралізації вирішення даної проблеми можливе шляхом пошуку напрямів соціальної відповідальності підприємств та їх адаптації до чинної системи соціального захисту працівників та представників територіальних громад.

В економіці України переважають природні монополії та постійно збільшується «прірва» між багатими і бідними, існує розмежування населення за рівнем доходів, спостерігаються значні прояви тіньової економіки. Слід докорінно змінювати країну і першим кроком має стати повноцінне

функціонування інституту соціальної відповідальності бізнесу, в тому числі й аграрних підприємств.

Дослідженню і вирішенню питань, які стосуються соціальної відповідальності бізнесу, приділяють значну увагу у своїх наукових працях А. Коноваленко, Ф. Котлер, Г. Сапожник, І. Тарасенко, В. Шаповал, М. Бутко та багато інших.

Вважаємо, що ефективний розвиток сільських територій можливий лише за умови вдалого функціонування механізму взаємодії «аграрна освіта – аграрні підприємства – місцева громада». В сучасних умовах займатися підприємницькою діяльністю без урахування потреб власного трудового колективу, місцевої громади та навколишнього природного середовища неможливо.

У науковій літературі опубліковано велику кількість трактувань визначення «соціальна відповідальність» або «корпоративна соціальна відповідальність». Усі вони значно відрізняються, а іноді навіть можуть суперечити одне одному, що залежить від обраного підходу до цілей організації та учасників процесу взаємодії.

**Визначення соціальної відповідальності залежно від підходу
визначення цілей організації**

Цільова аудиторія, учасники процесу	Тлумачення поняття «соціальна відповідальність»
Ділові люди, підприємці, роботодавці	Розуміють соціальну відповідальність передусім як розвиток свого бізнесу, сумлінну сплату податків, дотримання законів і своєчасну виплату заробітної плати працівникам.
Наймани працівники	Найчастіше розуміють соціальну відповідальність бізнесу як соціальну політику підприємства, відповідальність роботодавця перед колективом співробітників.
З позицій споживача	Соціальна відповідальність бізнесу означає обов'язок виробляти лише якісну, корисну та нешкідливу для споживачів продукцію, надавати про неї правдиву інформацію, не завищувати ціни на неї, не підтримувати шкідливі звички споживачів.
Керівники місцевих органів влади	Розуміють соціальну відповідальності бізнесу як обов'язок підприємців на вимогу адміністрації надавати так звані «благодійні внески» в обмін на елементарне право спокійно вести законний бізнес на певній території.
З позицій ділового партнерства	Соціальна відповідальність компанії означає формування відносин з партнерами на принципах дотримання угод, професійних стандартів діяльності, фінансової відповідальності.
З позицій мешканців певної території	Соціальна відповідальність компанії означає збереження природного середовища, економне споживання й відновлення використаних ресурсів, діяльність у гармонії з природою.

Джерело: розроблено автором самостійно за даними [3, 4,]

Підкреслюючи визначальні ознаки та дослідивши тлумачення ключових Європейських організацій у таблиці 2 наведемо декілька визначень соціальної відповідальності, які на нашу думку, найповніше та найвлучніше характеризують це поняття.

Соціальна відповідальність заохочує кожну особу враховувати інтереси громади, беручи на себе відповідальність за вплив своєї роботи на інших людей, громади та навколишнє середовище .

Для бізнесу дотримання соціальної відповідальності гарантовано забезпечує конкурентні переваги на ринку: полегшує доступ до [інвестицій](#) та до нових ринків; сприяє зростанню обсягів реалізації товарів (послуг) та збільшує

прибутки. Підприємства часто одночасно реалізують соціальну відповідальність та благодійництво, спонсорство.

Таблиця 2

Основні визначення соціальної відповідальності

Джерело	Визначення соціальної відповідальності
Визначення із Зеленої книги Європейського союзу	Інтеграція соціальних та екологічних аспектів у щоденну комерційну діяльність підприємства, в їхню взаємодію із зацікавленими сторонами на добровільній основі.
Міжнародний форум лідерів бізнесу, IBLF	Сприяння відповідальній діловій практиці, яка дає вигоду бізнесу та суспільству й допомагає досягти соціального, економічного та екологічно усталеного розвитку через максимальне збільшення позитивного впливу бізнесу на суспільство з одночасною мінімізацією його негативного впливу.
Всесвітня ділова рада за сталий розвиток, WBCSD	Зобов'язання бізнесу сприяти усталеному економічному розвитку, працюючи з робітниками, їхніми сім'ями, місцевою громадою та суспільством в цілому для поліпшення якості їхнього життя.

Джерело: розроблено автором самостійно за даними [5]

Для суспільства впровадження бізнес-структурами соціальної відповідальності гарантує вирішення низки соціальних питань, підвищення рівня екологічної безпеки, ефективності і ощадливого ставлення суб'єктів господарювання до використання природних ресурсів. Соціальна відповідальність сприяє співпраці бізнесу з місцевими громадами, що позитивно позначається на показниках рівня, якості та безпеки життя місцевого населення.

Для держави поширення практик соціальної відповідальності сприяє розвитку державно-приватного партнерства для реалізації регіональних та національних проектів. Соціальна відповідальність долучає бізнес до розв'язання соціальних питань, що належать до державної соціальної політики: працевлаштування молоді, людей передпенсійного віку, людей з обмеженими фізичними можливостями; фінансова підтримка об'єктів соціальної інфраструктури (школи, лікарні, бібліотеки, музеї) та ін.

Соціальна відповідальність сприяє реалізації завдань енергозбереження, інноваційного розвитку, екологізації виробництва (інвестування в екологічно чисті технології, відновлювану [енергетику](#)) тощо.

Розглянувши думки різних науковців та інституцій щодо визначення соціальної відповідальності, можна підсумувати, що соціальна відповідальність аграрних підприємств – це особливий вид добровільної діяльності підприємств, який формується внаслідок відповідних економічних, екологічних та соціальних зобов'язань, спрямованих на підвищення загальної ефективності і корисності в інтересах територіальної громади.

Все важливіше з кожним роком для України постає питання соціальної відповідальності представників саме аграрних підприємств, що можна пов'язати із наступними причинами:

–агрокомпанії усе частіше відчують в своїй діяльності дію зовнішнього середовища та зобов'язані оперативно реагувати на його впливи, і особливо якщо це торкається питання соціальної орієнтації приватного бізнесу;

–у міру інтелектуалізації праці, збільшення ролі людського капіталу поволі змінюється розуміння працівниками поняття достойного робочого місця, справедливості винагороди за працю, ефективності зайнятості, зростають їх запити до компанії-роботодавця [2];

–відкритість і прозорість діяльності підприємств робить доступною будь-яку інформацію про діяльність компанії для працівників та клієнтів, а отже зростає значення позитивного іміджу;

–збільшується увага потенційних інвесторів до інформації про конкурентоспроможність підприємства, екологічність його діяльності, суспільну відповідальність тощо [1].

Для того, щоб трансформувати та поліпшити соціально-економічну ситуацію в сільських територіях, потрібно говорити про соціальну відповідальність не лише аграрних підприємств. В межах територіальної громади здійснюється вплив соціальної відповідальності держави, представників громад, аграрних підприємств. В умовах коли досягається

узгоджений вплив всіх учасників, можемо говорити про сталий розвиток сільських територій.

Значення соціальної відповідальності аграрних підприємств полягає в дотриманні прав та підтримка інтересів працівників, виробництво безпечних та якісних товарів і послуг для споживачів, відповідності діючим нормам законодавства, збереженні навколишнього природного середовища, підтримці територіальних громад у вирішенні їх соціально-економічних проблем.

Список використаних джерел

1. Борденюк В.І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії: моногр. Київ, 2007. 576 с.
2. Іванишин В.В. Застосування в Україні досвіду розвитку сільських територій Європейських країн та США *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. 2015. № 24. Том 3. С. 5-10.
3. Лісовий А. В. Методичні підходи до оцінювання сільських територій України. *Економіка АПК*. 2007. № 8. С. 123-130.
4. Малік М. Й. Сталий розвиток сільських територій на засадах раціонального природокористування та еколого-безпечного агропромислового виробництва. *Економіка АПК*. 2010. № 5. С. 3-12.
5. Судомир С. Синергетична методологія оцінки результативності розвитку регіонально- аграрного сектора економіки України. *Економіст*. 2014. №2. С. 31-33.